

**REGIONALT ROUNDTABLE
OMKRING FINANSIERING
AF
ENERGIEFFEKTIVITET**

**ONSDAG, 3. NOVEMBER
2021
HOTEL SCANDIC,
UDGÅRDSVEJ 2, SILKEBORG**

Indhold

Introduktion og Formål	3
Plenum-session Del 1	5
Velkomst ved Region Midt	5
Introduktion til RoundBaltic projektet	5
DK 2020 Processen i Region Midt – Status og Udfordringer	6
Implementering af klima-og energiplaner i Region Midt	7
Hvad sker der på EU-fronten i forhold til støttemuligheder	7
Udfordringer i energispareindsatsen set fra leverandørsiden	8
Finanssektorens grønne taksonomi i forhold til kommunal erhvervsfremme	9
ECSMV-projektet – Status og udfordringer	10
Involvering af private investorer i energirenoveringer	11
Emne-sessioner	12
Arbejdsgruppe 1: Boliger	12
Diskussion og fremadrettede anbefalinger	13
Roadmap for den fremadrettede proces	16
Arbejdsgruppe 2: Erhverv / SMV-sektoren	19
Diskussion og fremadrettede anbefalinger	20
Roadmap for den fremadrettede proces	23

INTRODUKTION OG FORMÅL

Formålet med det regionale roundtable var at samle nøgleaktører til en dialog omkring finansiering af energieffektivitet i bygninger og erhverv i Region Midt med henblik på at facilitere konkrete handlinger på det regionale niveau i samspil med nationale rammer og initiativer, herunder initiativer fra den finansielle sektor.

RoundBaltic-projektet skal med baggrund i EU-initiativet ”Smart Finance for Smart Buildings” øge adgangen til privat finansiering af energieffektivitet og integrerede vedvarende energikilder. Dette initiativ har fokus på EU’s tre finansieringssøjler.

- ✓ Bedre brug af offentlige midler til at øge adgangen til privat finansiering
- ✓ Aggregeringer/sammenlægning af projekter og standardiseret projektudviklings-assistance i relation hertil
- ✓ Risikostyring: Afdækning af de forskellige risici, der er forbundet med finansiering

Europa-Kommissionen har siden slutningen af 2016 udrullet tilgangen til interessenter på internationalt og nationalt plan igennem initiativet ”Sustainable Energy Investment Forums”. Dette initiativ har i perioden 2016 – 2019 gennemført mere end 30 events i 15 medlemsstater, og vil i perioden 2019 – 2023 gennemføre en ny serie af events i 10 medlemsstater.

Disse events har samlet nøgleaktører indenfor finans- og energieffektivitetssektoren med henblik på videns- og erfaringsdeling samt igangsætning af konkrete tiltag i de forskellige EU-lande. Information omkring afholdte og planlagte events kan findes på SEI Forums [hjemmesiden](#).

I Danmark køres SEI Forums initiativet videre i Horizon 2020 projektet RoundBaltic, der vil gennemføre nationale og regionale roundtables i Danmark, Polen og Letland og som opfølgning på de tidligere SEI Forums roundtables der blev afholdt i disse tre lande.

Det første nationale RoundBaltic roundtable i Danmark blev afholdt den 17 - 18 marts 2021 med interessenter fra både energisektoren og den finansielle sektor. Rapportering fra dette arrangement kan findes via dette [link](#).

I Danmark gennemføres RoundBaltic projektet af EC Network og GATE21 samt Region Midt og Region Syddanmark. EC Network assisterer også EU på gennemførelsen af SEI Forums initiativet (2016 – 2023).

Et baggrundsnotat for de forskellige sessioner blev udsendt til deltagerne før roundtable.

Eventen var opdelt i:

En plenum-session

og to parallelle emnesessioner:

Session 1: Boliger

Session 2: Erhverv / SMV

Plenumsessionen havde til formål at introducere nuværende relevante initiativer samt at lægge rammen for og motivere de efterfølgende diskussioner i emnesessionerne.

Hver session havde en moderator til at facilitere en interaktiv diskussion i relation til nøglespørgsmål, der var beskrevet i det udsendte baggrundsnotat. En rapporteur var med til at udtrække de vigtigste konklusioner og anbefalinger fra hver af de gennemførte sessioner.

Det regionale roundtable vil blive efterfulgt af opfølgende aktiviteter (se roadmaps for fremadrettede aktiviteter nedenfor) med henblik på at omsætte ideer og anbefalinger i konkrete initiativer.

Eventen samlede i alt 33 deltagere, herunder 7 deltagere fra den finansielle sektor (21%).

PLENUM-SESSION DEL 1

Session modereret af Kaj Leonhart Petersen, EC Network

Velkomst ved Region Midt

Rolf Johnsen, Region Midt

Rolf Johnsen bød deltagerne velkommen på vegne af RoundBaltic projektet og Region Midt.

RoundBaltic efterstræber dialog med de danske nøgleaktører, d.v.s. organisationer involveret i planlægning og gennemførelse af energieffektivitet, herunder finanssektoren, for at finde de bedst mulige løsninger til finansiering og implementering af øget energieffektivitet. Rolf understregede projektets internationale dimension, herunder at lignende events arrangeres og koordineres på tværs af Europa, som en del af EU's strategi for den grønne omstilling,

Med det for øje opfordrede Rolf til et konstruktivt og produktivt roundtable, der kan være med til at understøtte målsætningerne for bæredygtig udvikling i hele EU og i Region Midt.

Introduktion til RoundBaltic projektet

Kaj Leonhart Petersen, EC Network

Præsentation [her](#).

Kaj forklarede RoundBaltic projektets udgangspunkt med at omsætte målsætninger for bæredygtig finansiering/implementering indenfor energieffektivisering med ophæng til EU Green Deals mål om 55% CO₂ -reduktion i 2030 for hele EU og den endnu mere ambitiøse danske målsætning om 70% CO₂ -reduktion i 2030. Indsatsen sker i samspil med EU -initiativet Sustainable Energy Investment Forums (SEI Forums) 2016 - 2023, som bl.a. har EC Network som operatør. Herunder følger det op på tidligere SEI Forums roundtables i Danmark i 2017 og 2019.

Et vigtigt delformål er at bringe EU's tre finansielle søjler i spil, som omfatter

- bedre brug af offentlige midler, bl.a. ved at involvere privatkapital,
- reducere af risici ved investeringer i energieffektivisering (de-risking)
- projekt assistance relateret til aggregering af investeringer.

Finansiering er typisk kun en del af løsningen, dvs. løsninger skal findes i samspil med øvrige barrierer og muligheder.

Under RoundBaltic foregår parallelle aktiviteter i Polen og Letland, med udveksling af metoder og erfaringer i Østersøregionen og europæisk.

I relation til EU's Bygningsdirektiv, artikel 2A skal EU medlemslandene implementere foranstaltninger i relation til disse tre søjler, og fremme "one-stop-shops" for at tilvejebringe bedre rådgivning på markedet.

One-stop-shops kan hjælpe boliger og erhverv i forhold til tekniske, juridiske og økonomiske spørgsmål gennem hele rejsen i renoveringsprocessen og lette adgangen til finansielle mekanismer og institutioner.

Fra EU-side anbefales det dog at tage udgangspunkt i begrebet "Integrated Home Renovation Services", når talen er på boliger. Brugen af one-stop-shop begrebet er endnu ikke harmoniseret, og det bruges almindeligvis til at henvise til en bred vifte af meget forskellige tilgange, og er ikke kun begrænset til boliger.

En nyligt offentliggjort notat fra EU "Towards large-scale roll out of "integrated home renovation services" in Europe" diskuterer konceptet omkring "Integrated Home Renovation Services", der i stigende grad anvendes på tværs af Europa, og som ramme for EU støttede projekter.

DK 2020 Processen i Region Midt – Status og Udfordringer

Lisa Gerschefski, Projektleder, Region Midt

Præsentation [her](#).

Lise præsenterede DK 2020 som et initiativ der understøtter alle landets kommuner i at løfte klimaarbejdet til den højeste internationale standard – Climate Action Planning Framework (CAPF)

Initiativet tilbyder alle kommuner en fælles form, metode og retning for det kommunale klimaarbejde i udarbejdelse af strategiske energi- og klimaplaner. Herunder bidrages med viden og erfaringer til kommuner, regioner og andre klimaaktører i Danmark. Standarden er baseret på udarbejdelse af en strategi for en udledningsneutral by/kommune senest i 2050, og med ambitiøse delmål. Dette inkluderer også en strategi for klimatilpasning i forhold til eksisterende og fremtidige klimaudfordringer.

I alt 95 danske kommuner er med i initiativet, som således er et vigtigt bidrag til opnåelse af Danmarks klimamål og kommunernes rolle heri. Initiativet er et samarbejde mellem Realdania, Kommunernes Landsforening, de 5 regioner, C40 Cities og CONCITO. Initiativet løber indtil juni 2023.

I Region Midt er alle 19 kommuner en del af initiativet. 4 pilotkommuner gik foran, nemlig Lemvig, Randers, Samsø, og Aarhus og har alle godkendte DK2020-klimaplaner. 9 andre kommuner er i fuld gang med processen og de resterende 6 kommuner er startet op i oktober 2021.

Lisa fremhævede transport og landbrug som de områder der har størst potentialer i forhold til reduktion af CO2 udledning i regionen.

Udfordringerne i processen er især relateret til involvering af alle aktører, blandt andet via partnerskaber, den nødvendige politiske opbakning, den ledelsesmæssige forankring og mobilisering af de nødvendige ressourcer. I forhold til den efterfølgende implementering (efter 2023) fremhævede Lisa et særligt behov for tværkommunale løsninger.

Implementering af klima-og energiplaner i Region Midt

Michael Kristensen. Projektkoordinator, Samsø Energi Akademi

Præsentation [her](#).

Samsø er i dag netto selvforsynende med vedvarende energi og arbejder mod klimaneutralitet. Øen har i den forbindelse skabt en lokal forankret proces med lokale aktører, som har skabt fælles ejerskab for mål og proces, blandt andet via lokale anpartner (450 anpartshavere). FN har i november 2021 ved COP26 hædret Samsø og Samsøs Erhvervsakademi med arbejdet for klimaet med prisen som "Climate Leader". Begrundelsen for prisen er, at Samsø har vist effektiv klimahandling med lokal forankring.

Samsø var en af de første fire kommuner, der fik godkendt en DK2020 plan, og har således nu meget fokus på implementering af de forskellige tiltag. Et af initiativerne i relation hertil er et projekt hvor regionen i samarbejde med Samsø Energiakademi vil stille Samsøs erfaringer med implementering af klima- og energihandlingsplaner til rådighed for alle kommuner i regionen.

På Samsø arbejdes der på mange fronter på at implementere Samsøs nye Masterplan - Fossil Fri Ø 2030. Dette gøres i et fortsat samarbejde mellem Samsø Energiakademi, Kommunen og øens indbyggere. Her har DK 2020 processen med Samsøs Klimahandlingsplan leveret viden og dokumentation til at fortsætte dialogen med lokalbefolkningen og erhverv og træffe beslutninger på et oplyst grundlag. I planerne arbejdes der også med bæredygtig udvikling af finansieringsmodeller og cirkulær økonomi, ud over boliger, infrastruktur, energi, vand, miljø systemer, affaldshåndtering, økologi, biodiversitet og lysforurening.

Samsø har som en del af opfølgningen udarbejdet et CO2 monitoreringssystem.

For at blive CO2 neutral i 2030 vil Samsø blandt andet erstatte fossilt brændstof i færgedriften med lokalt produceret biogas eller elektricitet.

Hvad sker der på EU-fronten i forhold til støttemuligheder

Thomas Steen Hansen, EU-Specialkonsulent, Central Denmark EU Office

Præsentation [her](#).

Thomas præsenterede indledningsvis EU'S strategier for energireovering og andre bygningsindsatser, herunder European Green Deal.

30% af alle EU-støttemidler skal gå til klimaindsatsen og en betragtelig del også til fremme af biodiversitet. Der er derfor rigtig god grund til at se på, hvordan man kan finde støtte til den igangværende grønne omstilling i Region Midt gennem deltagelse i EU-projekter.

EU's politiske målsætninger og strategier understøttes således af en lang række tilskudsprogrammer og finansieringsinstrumenter. Principperne bag EU-projekterne udvikler sig med tiden, og der er forskellige regler for de forskellige programmer, men det gælder som hovedregel, at EU-projekter er internationale (nationale muligheder findes), har et innovativt

indhold, støtter op om – og bidrager til – EU 's politiske målsætninger, så vidt muligt inddrager slutbrugere, skal give håndgribelige resultater og skabe impact samt prioriterer ligestilling.

Af vigtige overvejelser i forbindelse med igangsætning af et EU-projekt fremhævede Thomas vigtigheden af definere hvad man som organisation vil opnå via projektet og hvorfor, og i relation hertil undersøge om der er relevante EU-mider at søge. Det er vigtigt at udvikle projektet i samarbejde med partnere, herunder udenlandske partnere (hvis relevant), og tidsforbruget med at lave en EU-ansøgning bør ikke undervurderes. Man skal også være forberedt på den administration et EU-projekt vil medføre.

Der er ofte tale om større projekter (normalt over 1 mio. EUR).

Af EU-programmer fremlagde Thomas:

INTERREG der har 5 tematiske mål og en geografisk opdeling i underprogrammer. Det overordnede sigte er at binde de europæiske regioner og lande bedre sammen gennem udvikling af fælles projekter og udveksling af policy-erfaringer på tværs af nationale, regionale og lokale grænser.

ELENA 2021-2027 under den europæiske investeringsbank, der giver tilskud til teknisk assistance i fbm. investeringer i energibesparelser, vedvarende energi og transport. Det kan ansøges af offentlige aktører og visse private, offentlig/private partnerskaber.

LIFE 2021 – 2027 der skal bidrage til en lang række globale og europæiske politiske klima- og miljømålsætninger. Life har to søjler, hhv. miljø og klima. Relevante områder er cirkulær økonomi og livskvalitet, 60% støtte; Natur og biodiversitet, 75% støtte; Modvirkning af og tilpasning til klimaændringer, 60% støtte; Omstilling til ren energi, 60-95% støtte. Projekter kan være nationale eller internationale afhængig af projektets formål

Thomas præsenterede også hvordan produkter kan hjælpes på vej fra ide til marked med hjælp fra EU-finansiering, blandt andet via EIC ACCELERATOR 2021-2027

Se meget mere om de forskellige muligheder i de slides der blev brugt ved præsentationen.

Udfordringer i energispareindsatsen set fra leverandørsiden

Carsten Essler Helmer, Konsulent, TEKNIQ Arbejdsgiverne

Præsentation [her](#).

TEKNIQ Arbejdsgiverne er en arbejdsgiver og erhvervsorganisation for el, vvs og metal, og er den tredjestørste organisation indenfor Dansk Arbejdsgiverforening. Organisationen har cirka 4.100 medlemsvirksomheder, der beskæftiger 55.000 medarbejdere (med 60 mia. Kr. i årlig omsætning).

Medlemmerne beskæftiger sig med tekniske installationer, industriproduktion og smedearbejde.

Carsten pointerede, at deres medlemmer har tæt kontakt med boligejere. De er i et vist omfang rådgivere for den grønne omstilling. Når borgere og virksomheder foretager beslutninger omkring investeringer, er det ofte de udførende teknikere der konkret rådfører sig med. Dette sætter stigende krav til installationsbranchen i forhold til løbende kompetenceudvikling. Som sådan er

installatørerne en vigtig aktør på virksomhedernes og boligejernes/brugernes klimarejse, herunder også i forhold til at motivere hen imod energieffektive tiltag.

Carsten fremlagde endvidere erfaringer med de nuværende tilskudsordninger, herunder erhvervspuljen, bygningspuljen og skrotningspuljen. Især for virksomheder har disse ordninger været ineffektive, der ofte bruger relativt mange ressourcer på at ansøge i forhold til tilskuddenes størrelse.

Finanssektorens grønne taksonomi i forhold til kommunal erhvervsfremme

Lars Nautrup, Projektleder, Ringkøbing Skjern Kommune

Præsentation [her](#).

I GTLE-projektet (Grøn Taksonomi i Lokal Erhvervsfremme) afsøger Ringkøbing-Skjern Kommune og Erhvervsråd sammen med Halmstad og Aarhus Universiteter, hvilke muligheder, der er for små og mellemstore virksomheder i at forholde sig til EU's grønne taksonomiordning, når de arbejder med grønne forretningsmodeller.”

Fra juli 2022 skal store virksomheder i udvalgte brancher rapportere på baggrund af fælles grønne standarder fra EU. Det kan dog være relevant for SMVerne at tilpasse sig taksonomiordningen hvis de indgår i værdikæden for andre virksomheder der er omfattet af ordningen. Endvidere kan en ”grøn” profil være et aktiv i forhold til deres generelle konkurrencesituation og finansiering af grønne investeringer.

Den grønne taksonomi er en klassifikation og parametre som definerer ”grøn”. (dvs.: ”gør et væsentligt bidrag til klima- og miljøpolitiske mål”) på ”sell-side”.

Taksonomien er opdelt i seks temaer: 1. Forebyggelse af klimaændringer 2. Tilpasning til klimaændringer 3. Bæredygtig brug og beskyttelse af vand- og marine ressourcer. 4. Overgang til cirkulær økonomi 5. Forebyggelse og kontrol af forurening. 6. Beskyttelse og genskabelse af biodiversitet.

En økonomisk aktivitet er defineret som ”grøn” hvis den kommer med et væsentligt bidrag til et tema samt hvis den ikke gør væsentlig skade i forhold til de andre fem temaer.

En virksomhed kan angive hvor stor en del af deres nøgletal, der overholder taksonomien. Tre nøgletal er i fokus: 1. Omsætning (revenue) 2. Omkostninger (OPEX) 3. Kapitalinvesteringer (CAPEX). Se mere i præsentationen.

GTLE-projektet gennemføres over tre år med start i andet halvår 2022. Projektet har samarbejde med forskermiljøet på Aarhus og Halmstad Universiteter og er forankret i erhvervsfremmesystemet. Man er i projektet interesseret i en nærmere dialog med banker, som er interesseret i et projekt med at relatere lånoptage til SMV'er i forhold til den grønne taksonomi.

ECSMV-projektet – Status og udfordringer

Henrik Westerby, Projektleder, Ringkøbing Skjern Kommune

Præsentation [her](#).

ECSMV-projektet - *Energieffektivitet og CO₂-besparelser i virksomheder i Region Midtjylland* - har sigte på at øge energieffektiviteten og reducere CO₂-udledningen blandt små og mellemstore virksomheder i Region Midtjylland. "ECSMV" er blevet en del af Region Midtjyllands klimastrategi og er indarbejdet i sporet "Grøn Vækst" i KKR Midtjyllands Klimahandlingsplan. Det er KKR's styregruppe for erhvervsfremme, der har ansvaret for at følge projekter og tiltag under sporet "Grøn Vækst".

Projektet omhandler alle kommuner i regionen og ledes af Ringkøbing-Skjern, Skive og Aarhus Kommuner. Ringkøbing-Skjern har projektlederrollen. Hver kommune deltager med en lokal kontaktperson og en eller flere udførende screeningsagenter. Projektet er støttet af Region Midtjylland, Erhvervsstyrelsen og EU's fond for Regional udvikling.

Virksomheder, der deltager i projektet, kan modtage op til 57.375 kr. i tilskud til rådgivning til udvikling af en grøn forretningsmodel, der anviser konkrete potentialer for energi- og materialebesparelser og for CO₂-reduktion i virksomheden og i dens værdikæder. Efterfølgende kan virksomheder, der har udviklet en grøn forretningsmodel, modtage op til 200.000 kroner i investeringstilskud (max. 32% af investeringssummen). Rådgivningsarbejdet udføres af prækvalificerede konsulenter. I alt 10 konsulentfirmaer og ca. 60 rådgivere er tilknyttet projektet.

Som sådan er ECSMV er konkret eksempel på et organiseret tværkommunalt samarbejde omkring fremme af energieffektivisering i SMVere.

En af projektets udfordringer er relateret til rådgivningen af virksomhederne, der generelt har mere fokus på energibesparelser end sidegevinster (Non-energy benefits), herunder hvordan de kan blive bæredygtige. Dette bunder til dels i processen omkring inddragelse af screeningsagenter og rådgivere, der skal have større fokus på andet end at identificere energibesparelser hos virksomhederne, og således har et behov for at få udviklet kompetencer i relation hertil.

Konkrete fordele er en effektiv mobilisering af virksomheder, herunder den lokale 1:1 dialog med virksomhederne, og en opbygning af fælles viden og erfaringer via netværkssamarbejdet.

Projektets screeningskoncept, der bygger på at aktører med kendskab til det lokale erhvervsliv tager dialog med virksomhederne, har vist sig at give flere virksomheder et forøget potentiale for at udvikle grønne forretningsmodeller end forventet.

Samarbejdet har været effektivt i forhold til at motivere SMVene og realisere deres potentiale for energibesparelser. Samtidig er et sådant samarbejde forbundet med omkostningseffektivitet via sparede transaktionsomkostninger relateret til den harmoniserede og standardiserede kommunale tilgang.

Hver 3. grønne forretningsplan i ECSMV har ført til implementering. Der er et behov for at udforske om de resterende screenede virksomheder har fået tilstrækkeligt ud af deres nye forretningsplan.

Der er stor forskel på modenhed blandt SMVerne og de involverede kommuner, screeningsagenter og rådgivere har meget forskellige udgangspunkter.

I forhold til det videre arbejde er der et behov for især at involvere finanssektoren, erhvervshusene, samt forskning- og uddannelsesinstitutioner.

ECSMV-projektet er at betragte som en model for lokal forankring af grøn omstilling i SMV-segmentet. Der er en ambition om at forankre platformen, således at det samarbejde og den erfaring der er opbygget under projektet, kan leve videre efter projektets afslutning. Blandt alle deltagende kommuner er der høje ambitioner om at udvikle et mere grønt erhvervsliv.

Involvering af private investorer i energirenoveringer

Henrik Bielefeldt, Projektudvikler, SUSTAIN

Præsentation [her](#).

SUSTAIN udvikler, rådgiver og udfører energirenoveringer, og arbejder sammen og kan finansiere hele energirenoveringen i samarbejde med pensionsselskabet PKA (SUSTAIN administrerer PKA's grønne energifond).

Henrik gennemgik SUSTAIN's projektproces startende med en undersøgelse af potentialet for energirenoveringer, der kan skræddersyes til forskellige kunders behov. SUSTAIN kan fungere som totalentreprenør og således også tage ansvaret for projektering, installation og service.

SUSTAIN kan også garantere energibesparelserne via blandt andet Energy Performance Contracts, hvor energibesparelsen eller dele af den går til at afdrage investeringen over en årrække.

SUSTAIN har gennemført mere 50 projekter over hele landet.

Henrik viste forskellige projekteksempler, herunder et renoveringsprojekt for DGI Byen, et solcelleprojekt for 19 boligblokke og et renoveringsprojekt for FOB Kalundborg (Almene Boliger).

M.h.t. etageboliger arbejdes der både med ejerboliger, udlejningsejendomme og Almene Boliger.

M.h.t. udlejningsejendomme er udfordringen hvem der i princippet har ansvaret for realisering af energibesparelsen. Dette kræver inddragelse og dialog omkring hvad der skaber værdi for både udlejer og lejer.

Især for Almene Boliger er udfordringen mistilliden til de forventede energibesparelser og som blandt andet er relateret til de usikkerheder der er omkring slutresultatet.

Henrik fremhævede endvidere vigtigheden af at tænke energieffektivisering ind når der allerede skal renoveres, da det bliver for dyrt at implementere de samme tiltag bagefter

EMNE-SESSIONER

Deltagerne blev efter den indledende plenum-session inddelt i to arbejdsgrupper omkring to emner (boliger og SMVere). Disse sessioner havde til formål at identificere konkrete tiltag og opfølgingsmuligheder inden for hvert af de to emner.

Diskussionen var fokuseret omkring udvalgte nøglespørgsmål og havde en moderator samt en rapporteur, der var med til at uddrage de vigtigste konklusioner.

Nøglespørgsmålene var beskrevet i det forud sendte baggrundsnotat.

ARBEJDSGRUPPE 1: BOLIGER

Moderator: Lea Munkholm, Specialkonsulent, Region Midtjylland

Rapporteur: Emil Teistrup Borup, Region Midtjylland

Sessionen byggede videre på konklusionerne fra det sidste nationale SEI Forums Roundtable i maj 2019, samt det nationale RoundBaltic Roundtable i marts 2021. Dette indebærer en diskussion og identifikation af mulige tiltag i forhold til behov og udfordringer omkring organisering af et samarbejde mellem kommuner og andre aktører som en primær drivkraft i at skabe dynamik i energirenoveringer, og som kan medvirke til at motivere boligejere og skabe adgang til finansiering via privat kapital.

Et tværkommunalt samarbejde kan bibringe nogle fordele i form af deling af ressourcer og kapacitet, udveksling af erfaringer, standardisering af processer og projektdokumentation m.v.

Sessionen tog udgangspunkt i alle forbrugssegmenter (en-families huse, etageboliger o.s.v.) og relationen til eksisterende initiativer, herunder den mulige udbygning af fjernvarmeområdet i forhold til konvertering af gasområder til fjernvarme.

Nøglespørgsmål

- Er der behov for et samarbejde mellem kommuner og andre stakeholders i regionen m.h.p. at øge volumen og kvalitet af energirenoveringer? Hvordan kan dette organiseres eller igangsættes? Hvilke opgaver er vigtige og hvilke aktører skal indgå og med hvilken rolle?
- Hvordan optimeres samspillet med den finansielle sektor, og i forhold til de initiativer sektoren allerede har på banen omkring rådgivning af deres kunder. Kan der opbygges partnerskaber i forhold til en regional platform?
- Hvordan optimeres samspillet med det nationale niveau i forhold til strategier, tilskudspuljer, kampagner og værktøjer (herunder standardisering)?

Diskussion og fremadrettede anbefalinger

Nøglespørgsmål 1

Er der behov for et samarbejde mellem kommuner og andre stakeholders i regionen m.h.p. at øge volumen og kvalitet af energirenoveringer? Hvordan kan dette organiseres eller igangsættes? Hvilke opgaver er vigtige og hvilke aktører skal indgå og med hvilken rolle?

Diskussionen viste en generel opbakning til at afsøge mulige partnerskaber på tværs af kommuner og brancher m.h.p. at etablere en samarbejdsstruktur der kan opskalere investeringer i energirenoveringer (aggregering).

Diskussionen var indledningsvis fokuseret omkring tidligere initiativer i regionen. Der blev refereret til erfaringer fra Ringkøbing kommune, der gennem et energiråd, har skabt et velegnet forum til at samarbejde på tværs af forskellige aktørers interesser. Kommunen har tidligere gennemført et one-stop-shop lignende initiativ med energi screening af boliger og efterfølgende beregning af rentabilitet med hjælp af værktøjet "Husets Energi". Dette dannede baggrund for en dialog mellem husejere og lokale banker samt håndværkere omkring finansiering og gennemførelse af de identificerede potentialer. Samsø har, blandt andet inspireret af Ringkøbing, kørt med en lignende model, og som også har været baseret på et tæt samarbejde med lokale håndværkere og banker samt forskellige borgerrettede aktiviteter i form af energimesser m.v. Der har dog ikke været en konsekvent opfølgning i nogen af kommunerne.

Erfaringerne fra disse lokale processer viser et klart behov for en håndholdning af boligejerne/brugerne gennem hele renoveringsprocessen, i forhold til at motivere boligejere til energirenovering. Generelt er der brug for, at boligejerne får bedre viden omkring renoveringspotentialerne og de gevinster der kan opnås, herunder både de energimæssige og de ikke energimæssige så som komfort, stigning i ejendomsværdier m.v.

Der blev også peget på tidligere projekter omkring brug af energimærket i denne proces, og som viser, at der reelt ikke er megen viden omkring energimærket blandt boligejere.

Man skal være opmærksom på, at der er mange fakta og følelser indblandet, blandt andet i forhold til hvad der er vigtigt for husejerne/brugere såsom komfort, huslejestigninger, bygningsværdier m.v. Boligforeningers og borgernes holdninger er en stor udfordring at håndtere.

Det blev endvidere pointeret, at dem der er tættest på boligejerne/brugerne, er vigtige aktører, herunder især håndværkere og installatører. Man bør også kigge på hvordan håndværkerne og installatører så vidt mulig kan lave marginale energibesparelser som en integreret del af andre arbejder.

Generelt mangler der aktører, der kan varetage de dybe renoveringer. Det kan måske kræve, at regionen sætter hårdt ind på at facilitere dette. Blandt andet kunne der være brug for en videre opkvalificering af installatører af varmepumper, så de kan rådgive kunderne yderligere.

Fra de deltagende bankers side blev det pointeret, at deres rådgivere bør være bedre til at rådgive omkring energirenovering. Kunderne har oftest fokus på noget helt andet! Når kunderne spørger om lån til for eksempel et nyt køkken eller et nyt badeværelse skal bankrådgiverne være bedre til at spørge ind til, om det også kan være relevant at investere i energirenoveringer, og skal være klædt på til dette (for eksempel gennem uddannede eksperter). De har således et konkret behov

for at uddanne deres rådgivere omkring energirenoveringer, herunder potentialer og mulige gevinster. Ifølge bankerne er det meget vigtigt for kunderne at vide, hvor meget energirenoveringerne påvirker husets værdi.

Som bank er de nødt til at gå ind og kigge på den enkelte kunde, og her efterlyser de et bedre samspil med kommunerne omkring forhold i den lokale planlægningsproces.

Det blev i den forbindelse pointeret, at der kan være udfordringer i forhold til hvor man geografisk er placeret. Det er nemmere i byerne, men sværere på landet hvor ejendomsværdierne er lavere og ofte også indkomsten.

Anbefalinger fra diskussionen – nøglespørgsmål 1

- Det er vigtigt at sikre videreuddannelse af rådgivere, håndværkere og installatører, og andre relaterede aktører.
- En samling af kompetencer og viden på tværs af aktører og kommuner kan sikre en fælles forståelse og en fælles tilgang til facilitering af energirenoveringer, der kan medvirke til øget kvalitet og reducere af risici. Dette vil samtidig reducere transaktionsomkostninger gennem deling af ressourcer. Der bør etableres en realistisk tværkommunal samarbejdsstruktur i forhold til kommunernes muligheder og ressourcer.
- Der bør i den henseende etableres processer, der håndholder boligejere/brugere gennem hele renoveringsprocessen, og som effektivt motiverer boligejerne/brugerne gennem målrettet information omkring renoveringspotentialer og gevinster. Endvidere rådgive dem i forhold til den konkrete gennemførelse, herunder finansieringsmuligheder og kontakten med rådgivere og håndværkere m.v.
- Energirenoveringer bør systematisk integreres i generelle renoveringsarbejder. Det vil være dyrere at gennemføre dem separat.
- Roundtables vil være et fortsat vigtigt middel til at facilitere og samordne de forskellige tiltag. Eventuelt kan konceptet decentraliseres yderligere.

Nøglespørgsmål 2

Hvordan optimeres samspillet med den finansielle sektor, og i forhold til de initiativer sektoren allerede har på banen omkring rådgivning af deres kunder. Kan der opbygges partnerskaber i forhold til en regional platform?

Indledningsvist blev forsyningsselskabernes rolle diskuteret, herunder i hvor høj grad de kan medvirke til at rådgive boligejere/brugere. De har kontakt til boligejere/brugere, og rådgiver allerede i noget omfang, især ifb. med uregelmæssige forbrugsmønstre. Enkelte værker leaser understationer til brugerne, og leasing kan måske udvides til andre tiltag der er relateret til energirenoveringer. Det blev påpeget, at forsyningsselskaberne har kigget ind i finansieringsordninger, hvor man som kunde kan vælge at betale up front eller betale over tid på sine regninger. Energiselskaberne har i øvrigt tidligere spillet en rolle gennem Energispareordningen.

I den videre diskussion blev det påpeget, at aggregering af projekter kan være nøglen til en bedre involvering af den finansielle sektor. Aggregering, her forstået som koordinering af processer, forudsætninger og dokumentation på tværs af kommuner, kan medvirke til standardisering, vidensformidling, benchmarking, forenkling og genkendelighed og dermed skabe større tillid hos de finansielle aktører i relation til forskellige risici, der er forbundet med energireoveringsprojekterne. Det blev foreslået, at regionen kunne varetage en overordnet koordinerende rolle omkring denne proces, i tæt samarbejde med kommuner og forsyningselskaber.

Eksempler fra Polen blev fremhævet hvor det er bankerne der påtager sig den overordnede koordinering i forhold til at rådgive kunderne gennem deres reoveringsrejse og med støtte fra bl.a. ELENA programmet. Der var dog bred enighed om, at bankerne ikke bør stå alene med denne rolle. Det skal være et tæt samarbejde mellem flere aktører, herunder også installatører og håndværkere.

Mange boligejere betaler negative renter, på grund af indeståender. Det blev foreslået at kigge på dette som en motivation for boligejere til at bruge deres eventuelle formuer til at foretage boligreoveringer.

Fra bankernes side blev det pointeret, at lån til energireoveringer har høj prioritet, og at man gerne vil hjælpe med lån hertil, men kundernes økonomi er også en vigtig faktor i forhold til de risici bankerne skal tage i betragtning.

Anbefalinger fra diskussionen – nøglespørgsmål 2

- Undersøge mulighederne for aggregering af projekter, og de fordele det kan medføre i forhold til blandt andet at involvere finansieringsinstitutioner, herunder banker, mere effektivt (har relation til nøglespørgsmål 1).
- Undersøge hvilken rolle forsyningselskaber kan spille i forhold til gennemførelse af energireoveringer blandt deres kunder (og samspil med banker og kommuner i relation hertil).

Nøglespørgsmål 3

Hvordan optimeres samspillet med det nationale niveau i forhold til strategier, tilskudspuljer, kampagner og værktøjer (herunder standardisering)?

Tilskudspuljer, herunder de eksisterende, blev generelt fremhævet som værende for ineffektive til at skabe den nødvendige volumen af energireoveringer i forhold til 2050 mål, herunder at skabe den rette dialog omkring behov og udfordringer. Informationskampagner vil være mere effektive i forhold til fremme af energireoveringer (og fjernvarme). Det kan også være langsigtede strategier, der ender med at gøre tilskudspuljernes job.

I forhold til den nuværende konvertering af naturgasområder til fjernvarme eller varmepumper, udnyttelse af overskudsvarme samt konvertering af olie og gas i Område 4 er der behov for etablering af en effektiv varmeplanmæssig struktur (områdeinddeling), og opbakning hertil fra statslig hold.

Den nuværende information og de værktøjer der er stillet til rådighed gennem blandt andet de nationale programmer herunder på spareenergi.dk blev betragtet som gode, og har været brugt med nogen succes på kommunalt niveau. Det blev dog fra bankernes side fremhævet at sparnergi.dk ikke er så egnet, hvis der ikke forefindes et energimærke på en specifik adresse.

I øvrigt er der generelt brug for at vurdere brugen af energimærket i forhold til at være et oversigtligt værktøj for visning af potentialer og gevinster ved energirenoveringer, og hvordan energirenoveringen kan implementeres i praksis, blandt andet i forhold til finansiering. Hvor stor betydning har Energi-mærket? Hvor meget bliver det brugt? Hvad skal der til før det bliver brugbart?

Anbefalinger fra diskussionen – nøglespørgsmål 3

- Bedre integrering af varmeplanlægning i den strategiske energiplanproces i relation til. det nuværende behov for udbygning af fjernvarmenettet (herunder konvertering af gasområder og koordinering med varmepumpeudbygning) og brug af overskudsvarme fra industrier.
- Revurdere brugen af offentlige tilskudsordninger frem mod forbedring af kampagner og tilskud til teknisk assistance (Projektudvikling ala f.ek.s. ELENA der sætter handling bag midlerne)
- Tilpasse den generelle rådgivning til at motivere boligejerne til at lave dybe renoveringer. Hvordan yder man den bedste rådgivning og hvilke kanaler skal man gå igennem?

Roadmap for den fremadrettede proces

Etablering af en tværkommunal samarbejdsstruktur for renoveringer i private boliger

En hovedkonklusion fra det [nationale roundtable](#) samt dette regionale roundtable er muligheden af at etablere "one-stop-shops" lignende strukturer på regionalt niveau, der kan assistere boligejerne/brugerne gennem hele deres projektrejse fra motivering til implementering.

I Region Midt er der allerede gode eksempler på tværkommunale samarbejder, for eksempel DK2020 projektet, der gennem **DK2020** Midt sekretariatet giver kommunerne rådgivning og sparring til at udvikle en ambitiøs, lokal klimahandlingsplan med udgangspunkt i C40's standard for klimaplanlægning: 'The Climate Action Planning Framework' (CAPF).

I forbindelse med denne proces er der etableret et samarbejde mellem alle regionens 19 kommuner omkring udvikling af klimaplanerne. Der er behov for opfølgning af dette i forhold til implementering af de forskellige tiltag. Et af initiativerne i relation hertil er et projekt hvor regionen i samarbejde med **Samsø Energiakademi** vil stille Samsø's erfaringer med implementering af klima- og energihandlingsplaner til rådighed for alle kommuner i regionen.

Et andet eksempel på et tværkommunalt samarbejde er regionens ELENA projekt, **REFER-CDR**, der indtil slutningen af 2021 har leveret projektudviklingsassistance til grønne fjernvarmeprojekter. Investeringerne i REFER-CDR-projektet har været finansieret via Kommunekredit som ikke kan finansiere de relaterede energirenoveringer i boliger. Der er derfor et behov for at tiltrække

finansiering fra private finansielle aktører, herunder banker, pensionselskaber, leasingselskaber m.v.

Et **nyt tværkommunalt samarbejde** kan fokusere på at koordinere og harmonisere metoder for motivering af boligejere til at energirenovere og assistere dem med den nødvendige projektudvikling og -dokumentation i forhold til de krav den finansielle sektor stiller. Hvad der skal til for at motivere kan differentieres geografisk og i forhold til boligsegmenter.

Det kan endvidere ses i forhold til **boliger i og uden for fjernvarmeområdet**, og det vil i den sammenhæng også være relevant at inkludere boliger der konverteres fra naturgas til fjernvarme eller varmepumper. Projektudvikling ift. udvikling i fjernvarmesystemet kan også indregnes, men bør ses i sammenhæng med energibesparelser hos slutbrugerne, og også i forhold til eventuel støtte fra **ELENA og EU PDA-projekter**.

M.h.t. **brugere uden for fjernvarmeområdet** er det relevant at kigge på udbredelse af varmepumpeløsninger i samspil med energibesparelser i bygninger (herunder Termonet systemer). Her kan der være brug for supplerende finansieringstilbud der matcher udfordringerne i **landdistrikterne**.

Skal energirenoveringerne ses i forhold til **2050 målsætningen** (og DK2020 processen) er det relevant med en **helhedsorienteret tilgang**, der indregner det samlede energisparepotentiale i boligerne og i forhold til den fremtidige energiforsyning, fremtidige smarte hjem inklusive infrastruktur til elbiler, strategisk energiplanlægning og kommuneplanlægning.

Der er en del tiltag i gang på **nationalt niveau** såsom en række tilskudspuljer plus en række kampagner og værktøjer. Det er vigtigt at koordinere med disse tiltag både i relation til feedback omkring virkninger og behov men også i forhold til i hvilken udstrækning de nationale tiltag kan danne rammer om regionale/kommunale tiltag for eksempel omkring værktøjer og standardisering.

Samtidig er der en række initiativer i gang fra den **finansielle sektor**, som også tilbyder rådgivning via konsulenter og beregnere m.v. Det er også vigtigt at koordinere disse initiativer med behov og initiativer på det regionale og lokale niveau.

Aktioner

På regionalt / lokalt niveau

- Samle interesserede kommuner og andre aktører, herunder banker og forsyningselskaber omkring igangsætning af et udvidet regionalt samarbejde: Målsætning, omfang, aktiviteter etc. Det næste roundtable kan supportere denne proces, men der bør foretages konsultationer forinden.
- Undersøge forskellige Funding muligheder via danske programmer og EU-programmer (LIFE, ELENA m.v.)
- I forhold til det fremtidige set-up (samt Funding muligheder) tage udgangspunkt i konceptet "Integrated Home Renovation Services" (one-stop-shop), der samtidig giver en god ramme for et muligt tværkommunalt samarbejde.

Integreret	Integreret har en todelt betydning: <ol style="list-style-type: none"> 1. Integrering af forskellige tjenester / ydelser i et pakketilbud til boligejere, m.h.p. at skabe tillid og forenkle renoveringsprocessen 2. Tilgangen skal være godt integreret i sin kontekst og bør således bedst muligt udnytte hvad der er lokalt og nationalt tilgængeligt, især m.h.t. offentlige støtteordninger, værktøjer, standard forudsætninger samt lokale og nationale aktører (samt være integreret i den lokale klimaplanproces – i Region Midt = DK2020)
Boliger	Private boliger (en-families huse, etageboliger i form af ejerboliger eller private udlejningsejendomme)
Renovering	Renovering af eksisterende bygninger Et særligt fokus på dybe renoveringer, enten renovering af alle mulige tiltag på en gang eller i det mindste i en planlagt iscenesat tilgang (dybe renoveringer frem mod 2050 mål), der kan følges op på
Ydelser	Typen og karakteren af de løsninger og ydelser der stilles til rådighed (koordinering af statslige, finansielle, regionale og lokale tiltag).

- Der er mulighed for EU-støtte til denne proces (LIFE) såfremt man kan dokumentere, at et regionalt set-up kan køre videre når der ikke er flere EU-midler. Det sidste er et punkt til overvejelse. Det skal således være processen der styrer og ikke en konkret ansøgningsmulighed.
- Ansøgninger via LIFE PDA og ELENA m.h.p. teknisk assistance til generering af investeringer i boligrenoveringer, evt. kombineret med konvertering af gasområder til fjernvarmeudbygning, bør også overvejes (afvejes i forhold til ovennævnte støttemulighed).
- I forhold til et tværkommunalt samarbejde kan der eventuelt drages læring fra ECSMV-projektet, der har etableret en samarbejdsstruktur på SMV-området og som er forankret i alle kommuner i regionen.
- Almene Boliger: Dette har ikke været taget op som et særskilt område endnu, men kan følges op på det næste regionale roundtable i forhold til det kommende nationale roundtable. Dette kan blandt andet dreje sig om aggregeringer (opskalering) på tværs af boligselskaber og kommuner i forhold til mulige private finansielle aktører, herunder pensionselskaber, realkreditinstitutter m.v. EU H2020 projektet Super-I var repræsenteret på eventen (European Green Cities i samarbejde med BL), og som har til formål at fremme finansiering via privat kapital i den almene sektor, og blandt andet via et pilotprojekt i Herning (samarbejde med RoundBaltic er efterfølgende aftalt).

På statsligt niveau

- Der er brug for en bedre udnyttelse af offentlige midler. Ineffektive tilskudsordninger bør erstattes af kampagner og tilskud til projektudvikling (teknisk assistance ala ELENA).
- Der er brug for statslige rammer omkring varmeplanlægning i relation til den igangværende konvertering af gasområder til fjernvarme, brug af overskudsvarme og konvertering af Område 4 til andre forsyningsformer end fossile (varmepumper m.v.).
- I relation til etablering af et regionalt set up, f.eks. omkring konceptet "Integrated Home Renovation Services" kan der være brug for en koordinering med nationale kampagner, herunder omkring brug af standardforudsætninger og værktøjer.
- Som led i at styrke de nationale regulatoriske rammer er det også vigtigt at sikre et så effektivt og handlingsorienteret energimærke som muligt. Der er allerede en dialog mellem Energistyrelsen og Finans Danmark i forbindelse med X-Tendo projektet, som der kan følges op på i det videre arbejde under RoundBaltic. Endvidere er EC Network og Energitjenesten involveret i EU CrossCert projektet som følger op på bl.a. X-Tendo projektet, og med pilotprojekter i Region Midtjylland.

ARBEJDSGRUPPE 2: ERHVERV / SMV-SEKTOREN

Moderator: Erik Gudbjerg, Direktør, Yourenergy

Rapporteur: Kenneth Konrad Knudsen, Udviklingskonsulent, Ringkøbing Skjern Kommune

Sessionen byggede videre på konklusionerne fra det sidste nationale SEI Forums Roundtable i maj 2019 samt det [nationale RoundBaltic Roundtable](#) i marts 2021, herunder diskussion og identificering af konkrete tiltag i forhold til at organisere et samarbejde mellem kommuner og andre aktører omkring facilitering af energibesparende tiltag i SMVerne, herunder private finansielle aktører.

Gennemgående er der brug for at gøre det så synligt som muligt for SMVerne hvilke gevinster der kan opnås. Der er brug for et mere holistisk approach, der også indregner sidegevinster ved energibesparelser, herunder business drivers, samt det stigende krav om bæredygtighed. I relation hertil er der generelt brug for kompetenceopbygning blandt SMVerne og deres revisorer, hos de lokale kommuner samt hos de rådgivere og banker der skal assistere SMVerne.

Sessionen tog udgangspunkt i eksisterende initiativer, herunder især det regionale ECSMV-projekt, der fødte ind til diskussionen og konklusionerne på det nationale RoundBaltic Roundtable i marts 2021.

Nøglespørgsmål

1. Hvordan kan det igangværende tværkommunale samarbejde omkring SMV-sektoren styrkes? Er der behov for involvering af flere relevante aktører langs værdikæden, herunder fra den finansielle sektor?
2. Hvad er det videre behov i forhold til udvikling af en holistisk forretningsmodel, der kan assistere SMVerne på deres projektrejse og samtidig danne grundlag for finansiering via private finansielle aktører? Hvilke initiativer kan igangsættes regionalt / nationalt i forhold til modeludvikling og kompetenceopbygning (SMVerne, revisorer, kommuner, rådgivere og banker).
3. Hvordan kan der harmoniseres med de initiativer der er under udvikling fra den finansielle sektor i forhold til SMVere? Hvor vigtig er den grønne taksonomi i forhold til SMVernes behov for finansiering? Kan der etableres lokale / tværkommunale partnerskaber med finansielle aktører omkring en holistisk forretningsmodel?
4. Hvordan kan det tværkommunale samarbejde, der er udviklet gennem ECSMV projektet bæres ind i en fremadrettet udvikling?

Diskussion og fremadrettede anbefalinger

Nøglespørgsmål 1

Hvordan kan det igangværende tværkommunale samarbejde omkring SMV-sektoren styrkes? Er der behov for involvering af flere relevante aktører langs værdikæden, herunder fra den finansielle sektor?

Det blev fremhævet, at en særlig styrke ved ECSMV er den lokale forankring. Søsterprojekter er mere centralt styrede.

Fremadrettet kræver et sådan initiativ flere midler. Deltagerkommuner har som udgangspunkt ikke de nødvendige ressourcer og de nuværende EU-midler ophører med udgangen af 2023. Der er et behov for at finde løsninger til, hvordan man kan gøre det hele selvfinansierende.

Behovet for at udvide kredsen af aktører i initiativet blev også diskuteret, herunder de regionale erhvervsråd, finansieringssiden, installatørsiden og forskersiden. Det sidste bl.a. m.h.p. beregninger omkring cirkulær økonomi. Det bør også overvejes hvordan man kan inddrage lokale erhvervsforeninger.

Der er videre et stort behov for kompetenceopbygning, herunder især i forhold til de lokale screeningsagenter. I det nuværende projekt er der dog kun ressourcer til at lave netværk og hente eksterne eksperter ind. Konceptet kan eventuelt udvides til også at omfatte revisorer og brancherådgivere.

Anbefalinger fra diskussionen – nøglespørgsmål 2

- Videreudvikle konceptet for ECSMV-projektet, herunder inddrage andre aktører langs værdikæden
- Undersøge den mulige finansiering af et fremtidigt set-up. Herunder afsøge forskellige finansieringsmuligheder via danske og EU-programmer
- Indregne kompetenceopbygning i et fremtidigt projekt

Nøglespørgsmål 2

Hvad er det videre behov i forhold til udvikling af en holistisk forretningsmodel, der kan assistere SMVerne på deres projektrejse og samtidig danne grundlag for finansiering via private finansielle aktører? Hvilke initiativer kan igangsættes regionalt / nationalt i forhold til modeludvikling og kompetenceopbygning (SMVerne, revisorer, kommuner, rådgivere og banker).

Virksomhederne mangler kapacitet og viden og ser ofte energieffektivisering som en omkostning frem for en investering. Der mangler viden er blandt andet relateret til cirkulær økonomi og non-energy benefits (sidegevinster). I relation hertil blev behovet for en markedsføring til SMVerne diskuteret, der skal fokusere på den grønne omstilling og som fokuserer på nødvendige tiltag og de forskellige fordele forbundet hermed.

Dette behov er blandt andet synliggjort af en undersøgelse foretaget af SMV Danmark, der indikerer at halvdelen af SMVerne ikke mener, der er noget, at komme efter i forhold til den grønne omstilling.

Det blev fremført, at en sådan markedsføring kunne foretages mest effektive gennem de lokale screeningsagenter. Erhvervsrådene fanger langt fra alle virksomheder. Det er vigtigt også at inddrage banker m.v. Som nævnt ovenfor kan det overvejes at inddrage lokale erhvervsforeninger mere aktivt.

I forhold til den videre udvikling af en helhedsorienteret grøn forretningsmodel er der mangel på standardisering af data. Det er svært at skaffe tilstrækkelig dokumentation for de data der er brug for i modellen.

Fra den finansielle side blev fremhævet et behov for bedre benchmark-tal/data, så banker osv. kan få overblik over virksomheders energiforbrug og andre nøgletal relateret til den grønne forretningsmodel.

Anbefalinger fra diskussionen – nøglespørgsmål 2

- Der bør arbejdes videre med at videreudvikle en helhedsorienteret grøn forretningsmodel for SMVerne, der indregner taksonomi, cirkulær økonomi og sidegevinster ved energibesparelser.
- Der bør arbejdes hen mod en standardisering af data og metoder (på statsligt niveau) og benchmarking.

- Gennemføre en markedsføringskampagne for SMVere omkring behov, krav og effekter af den grønne omstilling i SMVere (på statsligt niveau),

Nøglespørgsmål 3

Hvordan kan der harmoniseres med de initiativer der er under udvikling fra den finansielle sektor i forhold til SMVere? Hvor vigtig er den grønne taksonomi i forhold til SMVernes behov for finansiering? Kan der etableres lokale / tværkommunale partnerskaber med finansielle aktører omkring en holistisk forretningsmodel?

Der er et gennemgående behov for at skabe adgang til finansieringsmidler (egenkapital eller bankmidler) via bedre dokumentation. Der mangler et fælles sprog mellem SMVerne, rådgiverne og bankerne ift. låneansøgninger og långivning.

Den nye taksonomiordning, den cirkulære økonomi og non-energy benefits (business drivers) er vigtigt elementer i dette fælles sprog. Der bør udarbejdes en standard business case som alle aktører kan relatere til (fælles ramme).

Det blev blandt andet fremhævet, at et benspænd for udlån ofte er at energieffektivisering ikke betragtes 1:1 = værditilvækst.

Taksonomien vil komme til at fylde meget for bankerne, og forventeligt også for SMVerne. De deltagende lokale banker fremførte at taksonomien endnu ikke eksisterer i banksektoren, men at initiativer er undervejs, blandt andet via Finans Danmark. Enkelte kunder er begyndt at efterlyse taksonomien.

Der kan være behov for at bygge bro mellem energirådgiveren og banken. Det er oftest ikke rådgiveren der har en dialog med banken omkring hvilken dokumentation der er brug for.

Der blev refereret til den uddannelse Aarhus Kommune har udført m.h.p. at klæde revisorer på til at gennemskue bæredygtighed og energieffektiviseringer. Noget lignende kunne måske laves for finanssektoren, og udbredes til hele regionen eller hele landet.

Anbefalinger fra diskussionen – nøglespørgsmål 3

- Afklare de videre behov for en forretningsmodel, der tilgodeser behovene hos de forskellige aktører langs værdikæden, og som giver et tilstrækkelig helhedsorienteret beslutningsgrundlag for både SMVere og banker. Modellen skal indregne den grønne taksonomi, cirkulær økonomi og non-energy benefits (herunder business drivers)
- Afklare behovet for kompetenceopbygning i den finansielle sektor.
- Fortsætte den dialog dette roundtable har igangsat med de lokale banker og i stigende grad involvere banker i den lokale proces omkring ECSMV-projektet og andre relaterede initiativer omkring den grønne omstilling i SMVere

Roadmap for den fremadrettede proces

Det tværkommunale samarbejde der er organiseret via ECSMV-projektet blev fremhævet som fordelagtigt i forhold til at assistere SMVerne i forbindelse med planlægning og gennemførelse af energieffektiviseringstiltag. Ideelt set kan dette fungere som en "one-stop-shop", der guider SMVerne gennem hele værdikæden fra screening til idriftsættelse og monitorering.

Den nære kontakt mellem kommunerne og SMVerne er vigtigt i forhold til at motivere SMVerne. SMVerne tænker lokalt og motiveres af lokale initiativer. Kommunerne har et stort kendskab til det lokale erhvervsliv og har en generel interesse i at styrke dette og bevare lokale arbejdspladser.

For at kunne fungere mest effektivt er der brug for en løbende assistance til virksomhederne gennem en fast proceskonsulent, der kan vejlede dem gennem hele værdikæden i samarbejde med leverandører af serviceydelser og produkter og som også kan assistere omkring implementering af de identificerede besparelsetiltag, herunder i dialogen med finansielle aktører.

Det tværkommunale samarbejde vil også bibringe nogle fordele i form af deling af ressourcer og kapacitet, udveksling af erfaringer, standardisering af processer og projektdokumentation m.v. Standardisering blev fremhævet som et vigtigt punkt i forhold til SMVere.

Generelt vil der være brug for udvikling af kompetencer blandt rådgivere, banker og kommuner i relation til at assistere virksomhederne i forhold til et holistisk approach, der ud over energibesparelser også indtænker cirkularitet og sidegevinster ved energibesparelser (herunder business drivers).

Generelt set er der brug for involvering af en bred kreds af aktører omkring projekterne både m.h.t. rådgivning og vejledning men også m.h.t. videns-opsamling, udveksling af erfaringer m.v. der samlet set kan hjælpe SMVerne gennem projektførelserne på den mest hensigtsmæssige måde.

FINANSIELLE ASPEKTER

På både det nationale og det regional roundtable fremhævede de deltagende banker, at den traditionelle kreditvurdering er den vigtigste faktor når SMVere ansøger om lån til energieffektivisering. Kreditvurderingen vil dog blive set i sammenhæng med det foreslåede projekt, herunder projektets indflydelse på virksomhedens cash flow. Det sidste kræver en god projektdokumentation.

Som det er erfaret på de tidligere roundtables og i de forskellige projekter er der angiveligt et større antal mindre virksomheder, der har svært ved at opnå finansiering i den private finansielle sektor. Der kan derfor være behov for at bruge statslige midler og fonde til at supplere lån i den private sektor med statslige garantiformer. Dette kan evt. kombineres med den nødvendige standardisering af løsninger og procedurer i forhold til finansielle instrumenter såsom f.eks. garantifonde.

Generelt kræver realiseringen af potentialerne et vidensgrundlag, der oftest ikke er til rådighed hos SMVerne, deres revisorer samt finansielle institutioner. Revisorer blev, som ved det tidligere roundtable fremhævet som en vigtig aktør i beslutningsprocessen. De har et detaljeret kendskab til virksomhedernes økonomi, der kan komme banker til gode, men mangler generelt viden omkring de økonomiske effekter af bæredygtige og energimæssige tiltag i virksomhederne. Det samme er gældende for de finansielle institutioner.

Endvidere blev det pointeret, at de generelle krav til grøn omstilling i stigende grad vil influere bankernes udlånspolitik i forbindelse med finansiering af energieffektiviseringstiltag i SMVerne. Det er vigtigt, at virksomhederne generelt har veludviklede strategiplaner, og som også indtænker bæredygtighed.

Den **grønne taksonomiordning** indført af EU tager et afgørende skridt mod bæredygtighed i hele Europa. Mange virksomheder inddrager bæredygtighed som en væsentlig parameter i deres produktudvikling, i valg af materialer, transport osv. Med den nye taksonomi ønsker EU at skabe et sammenligneligt grundlag for bæredygtige aktiviteter gennem fælles sprog og definitioner på tværs af brancher og virksomheder. Taksonomien skal gøre det nemmere at identificere "grønne virksomheder" og dermed også gøre det nemmere at udvikle grønne investeringsprodukter og kanalisere pengene i en bæredygtig retning. Finans Danmark arbejder på en grøn taksonomi der skal gælde for udlån.

Fra juli 2022 skal store virksomheder i udvalgte brancher rapportere på baggrund af fælles grønne standarder fra EU. Det kan dog være relevant for SMVerne at tilpasse sig taksonomiordningen hvis de indgår i værdikæden for andre virksomheder der er omfattet af ordningen. Endvidere kan en "grøn" profil være et aktiv i forhold til deres generelle konkurrencesituation og finansiering af grønne investeringer.

På regionalt / lokalt niveau

- Bygge videre på den igangsatte dialog med de regionale og lokale finansielle aktører blandt andet via inddragelse i fremtidige initiativer og arrangementer
- Udbygge aktørkredsen i ECSMV-projektet med de regionale energiråd, lokale erhvervsforeninger, forskningsinstitutioner, energiinstallatører, revisorer, banker m.v.
- Afklare de videre behov i forhold til kompetenceopbygning blandt kommuner, rådgivere, revisorer og banker i forhold til at rådgive SMVerne omkring den grønne omstilling
- På modelsiden er der behov for at specificere krav omkring taksonomi, cirkulær økonomi og sidegevinster ved energibesparelser (herunder non-energy benefits). Dette kan først og fremmest ske gennem eksisterende projekter og initiativer og m.h.p. samordning på et nationalt niveau.
- Der er brug for at udvikle finansieringsmodeller der kan sikre den fremtidige drift af det tværkommunale samarbejde. Dette kan for eksempel være et miks af offentlige midler og bidrag fra de forskellige aktører der er involveret gennem hele værdikæden. Forskellige muligheder via danske programmer og EU programme bør afsøges.
- Et fremtidigt projekt, f.eks. via EU-midler, bør tage kompetenceopbygning i betragtning

På statsligt niveau

- Der er et klart behov for en statslig koordinering omkring ovennævnte tiltag, herunder
  - Behovet for standardisering (kræver dialog med Finans Danmark og Energistyrelsen)
  - Behovet for et fælles sprog udtryk i en grøn forretningsmodel accepteret af alle aktører
  - Behovet for at markedsføre værdien af grøn omstilling overfor SMVere
  - Bedre brug af offentlige midler, herunder af de nuværende tilskudsordninger, for eksempel tilskud til regionale / tværkommunale projekter der fremmer en koordineret standardisering og opskalering i SMV-segmentet
  - Kompetenceopbygning af de forskellige aktører. Eventuelt kan der laves kursus for projektudviklere omkring en standard business case

Generelt er der for brug for en national koordinering omkring forudsætninger, metoder og kompetenceopbygning og som danner rammen omkring konkrete handlinger og initiativer på det regionale / tværkommunale niveau.